

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTRAS

ĮSAKYMAS DĖL NACIONALINIO PUBLIKUOTŲ DOKUMENTŲ ARCHYVINIO FONDO NUOSTATŲ PATVIRTINIMO

2017 m. lapkričio 28 d. Nr. IV-1122

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymo 16 straipsnio 2 dalimi:

1. T v i r t i n u Nacionalinio publikuotų dokumentų archyvinio fondo nuostatus (pridedama).
2. P r i p a ž i s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2007 m. balandžio 23 d. įsakymą Nr. IV-265 „Dėl nacionalinio publikuotų dokumentų archyvinio fondo nuostatų patvirtinimo“.
3. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.

Kultūros ministrė

Liana Ruokytė-Jonsson

NACIONALINIO PUBLIKUOTŲ DOKUMENTŲ ARCHYVINIO FONDO NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinio publikuotų dokumentų archyvinio fondo nuostatai (toliau – nuostatai) reglamentuoja nacionalinio publikuotų dokumentų archyvinio fondo sudėtį, saugojimą, valdymo organizavimą, dokumentų apsaugos ir jų naudojimo tvarką.

2. Nuostatai parengti vadovaujantis Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymu, Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymu, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1389 „Dėl dokumentų privalomųjų egzempliorių skaičiaus ir jų perdavimo bibliotekoms“.

3. Nuostatuose vartojamos sąvokos:

3.1. **garsinė knyga** – spausdintinės knygos teksto garsinis įrašas fizinėje laikmenoje ar informacinėje sistemoje, skirtas asmenims, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto dėl sensorinių (aklumo, silpnaregystės), fizinių funkcijų, raidos, kompleksinių sutrikimų ir kitų įgimtų ar įgytų sveikatos sutrikimų;

3.2. **nacionalinis publikuotų dokumentų archyvinis fondas** (toliau – archyvinis fondas) – tai Lietuvos bibliotekų fondo dalis, sudaryta iš viešosios informacijos rengėjų nemokamai perduodamų visų rūšių ir formatų dokumentų privalomųjų egzempliorių ar kitais būdais įsigytų dokumentų ir kaupiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvarka nustatytoje šalies bibliotekose, siekiant užtikrinti šalies dokumentinio kultūros paveldo apskaitą, išsaugojimą ir prieinamumą dabarties ir ateities visuomenei.

4. Kitos šiuose nuostatuose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatyme, Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatyme ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatyme vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS ARCHYVINIO FONDO SUDĖTIS

5. Archyvinį fondą sudaro:

5.1. spaudos archyvinis fondas, kuriame kaupiami ir saugomi:

5.1.1. nuo XVI a. visomis formomis ir kalbomis poligrafiniu būdu pagaminti dokumentai, publikuoti Lietuvos teritorijoje, įskaitant ir istorines Lietuvos valstybės ribas, kurios buvo nustatytos dokumento išleidimo metais;

5.2.2. iki 1990 m. užsienio šalyse publikuoti dokumentai, kurie turiniu, autoriumi ir (ar) kalba susiję su Lietuva;

5.2.3. nuo 1990 m. užsienio šalyse publikuoti dokumentai, kurie autoriumi ir (ar) kalba susiję su Lietuva;

5.2. audiovizualinių dokumentų archyvinis fondas, kuriame kaupiami ir saugomi:

5.2.1. Lietuvoje pagaminti audiovizualiniai dokumentai;

5.2.2. iki 1990 m. užsienio šalyse pagaminti dokumentai, kurie turiniu, autoriumi ir (ar) kalba susiję su Lietuva;

5.2.3. nuo 1990 m. užsienio šalyse pagaminti dokumentai, kurie autoriumi ir (ar) kalba susiję su Lietuva;

5.3. dokumentų, specialiai pritaikytų skaitymo sutrikimų turinčių asmenų poreikiams, archyvinis fondas, kuriame kaupiami ir saugomi:

5.3.1. aklųjų (Brailio) raštu išspausdinti dokumentai;

5.3.2. garsinės knygos;

5.3.3. dokumentai, skirti asmenims, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto dėl sensorinių (aklumo, silpnaregystės), fizinių funkcijų, raidos, kompleksinių sutrikimų ir kitų įgimtų ar įgytų sveikatos sutrikimų;

5.4. elektronine forma publikuotų dokumentų archyvinis fondas, kuriame kaupiami ir saugomi:

5.4.1. elektronine forma išleistų dokumentų privalomieji egzemplioriai;

5.4.2. dokumentai keičiamosiose laikmenose;

5.5. atsarginis spaudos archyvinis fondas, kuriame saugomi nuo 1905 m. visomis formomis ir kalbomis poligrafiniu būdu pagaminti dokumentai (išskyrus standartus ir kitus normatyvinius dokumentus, smulkiąją spaudą – afišas, anketas, informacinius ir reklaminius leidinius), publikuoti Lietuvos teritorijoje.

6. Archyvinis fondas gali būti pildomas išliekamąją kultūrinę vertę turinčiais dokumentais, kurie įsigyti, dovanoti ar gauti kaip palikimas iš privačių fizinių ir juridinių asmenų, nevalstybinių organizacijų, taip pat iš kitų valstybių gautais Lietuvos dokumentinio istorinio paveldo ar su Lietuva susijusiais dokumentais.

III SKYRIUS

ARCHYVINIO FONDO SAUGOJIMAS IR VALDYMO ORGANIZAVIMAS

7. Archyvinis fondas saugomas Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje (toliau – Nacionalinė biblioteka).

8. Atsarginis spaudos archyvinis fondas dokumentų saugumo ir išsaugojimo tikslais saugomas Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje.

9. Už archyvinio fondo valdymo organizavimą teisės aktų nustatyta tvarka atsako bibliotekos, kurioje saugomas archyvinis fondas, vadovas ar kitas tos bibliotekos vadovo įgaliotas asmuo.

10. Archyvinį fondą saugančios bibliotekos vadovas privalo paskirti asmenis, atsakingus už archyvinio fondo dokumentų registravimą, tvarkymą, apskaitą ir saugojimą, ir nustatyti jų įgaliojimus bei atsakomybę.

11. Archyvinio fondo valdymo praktinius klausimus sprendžia kolegiali patariamojo balso teisę turinti Nacionalinio publikuotų dokumentų archyvinio fondo taryba (toliau – Taryba) prie Nacionalinės bibliotekos. Tarybą sudaro 7 nariai, iš kurių 4 narius deleguoja archyvinį fondą saugančios bibliotekos, 3 narius – leidėjų asociacijos. Tarybos sudėtį ir darbo reglamentą tvirtina Nacionalinės bibliotekos vadovas.

12. Nacionalinė biblioteka gali neatlygintinai perduoti Kauno apskrities viešajai bibliotekai atitinkamos rūšies trūkstamus archyvinio fondo dokumentus. Perduodami dokumentai nurašomi ir apskaitomi Lietuvos Respublikos kultūros ministro nustatyta tvarka.

IV SKYRIUS

ARCHYVINIO FONDO APSAUGA

13. Archyvinio fondo dokumentai turi būti apsaugoti nuo sugadinimo, praradimo, neteisėto naudojimo, pakeitimo, sunaikinimo.

14. Archyvinio fondo dokumentai saugomi atskirai nuo kitų bibliotekos fondų, specialiose saugyklose, atitinkančiose dokumentų saugojimo ir saugyklų įrengimo reikalavimus.

15. Archyvinio fondo dokumentams išsaugoti taikomos prevencinio konservavimo priemonės ir restauravimo metodai.

16. Į archyvinio fondo saugyklas gali įeiti tik tie bibliotekos darbuotojai, kurių pareigybų aprašyme numatyta archyvinio fondo tvarkymo ir (ar) kontrolės funkcija. Kiti asmenys gali įeiti tik su bibliotekos administracijos leidimu, lydimi už archyvinį fondą atsakingų bibliotekos darbuotojų.

17. Bibliotekos darbo su elektronine forma publikuotais archyvinio fondo dokumentais kompiuteryje ir tarnybinėje stotyje turi būti įdiegta apsaugos nuo virusų ir kitos nepageidaujamos programinės įrangos sistema, kurios ilgiausias neatnaujinimo laikas – penkios paros.

18. Elektronine forma publikuoti dokumentai perduodami saugoti specialiosiomis įrangos priemonėmis, užtikrinančiomis, kad dokumentai būtų perduoti saugiai ir nebūtų galimybės tretiesiems asmenims jais pasinaudoti.

19. Elektronine forma publikuotus archyvinio fondo dokumentus atgaminti ir (ar) perkelti ar perduoti jų kopijas už bibliotekos terminalo ribų į išorės tinklus galima tik gavus viešosios informacijos rengėjų, jų funkcijų ar teisių perėmėjų sutikimą.

20. Elektronine forma publikuotų dokumentų archyvinis fondas nuo viešojo kompiuterių tinklo turi būti atskirtas ugniasiene ir specialia programine įranga, leidžiančia filtruoti pasiekiamą turinį failų lygmenyje.

21. Siekdama užtikrinti elektronine forma publikuotų dokumentų archyvinio fondo saugumo reikalavimų įgyvendinimą, Nacionalinė biblioteka kas dvejus metus atlieka informacinių technologijų saugos atitikties vertinimą. Vertinimo rezultatai teikiami Tarybai, kuri numato priemones nustatytiems trūkumams pašalinti bei vykdo jų įgyvendinimo priežiūrą.

22. Nacionalinės bibliotekos vadovo įsakymu paskirtas bibliotekos darbuotojas kontroliuoja tinkamą elektronine forma publikuotų archyvinio fondo dokumentų tvarkymą ir naudojimą, registruoja pažeidimus.

V SKYRIUS

ARCHYVINIO FONDO DOKUMENTŲ NAUDOJIMAS

23. Archyviniamе fonde saugomų dokumentų bibliografiniai įrašai, skirti dokumentų bibliografinеi apskaitai, yra sudaromi *Nacionalinės bibliografijos duomenų banke* ir gali būti įtraukiami į kitus Lietuvos ir užsienio bibliotekų elektroninius katalogus.

24. Fiziniai ir juridiniai asmenys archyvinio fondo dokumentais gali naudotis tik išimtinіu atveju specialiose skaityklose ir tik tuo atveju, jei kituose bibliotekos fonduose nėra atitinkamo dokumento kito egzemplioriaus ar jo kopijos.

25. Prieiga prie elektronine forma publikuotų archyvinio fondo dokumentų vartotojams yra ribojama ir kontroliuojama. Vienu metu vartotojui prieinamas gali būti tik vieno elektronine forma publikuoto dokumento turinys ir tik iš vieno stacionaraus kompiuterio, esančio bibliotekos patalpose.

26. Archyvinio fondo dokumentai gali būti naudojami tik švietimo ir mokslinio tyrimo tikslais.

27. Viešosios informacijos rengėjai, jų funkcijų ar teisių perėmėjai, nebeturintys išlikusio jų publikuoto dokumento, gali raštu kreiptis į bibliotекą su prašymu pagaminti dokumento kopiją. Su dokumento kopijavimu susijusias išlaidas turi padengti viešosios informacijos rengėjas pagal bibliotekos vadovo patvirtintus bibliotekos teikiamų mokamų paslaugų įkainius ir teikimo tvarką, parengtą vadovaujantis 2005 m. lapkričio 2 d. Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu Nr. ĮV-502 „Dėl Valstybės ar savivaldybių įsteigtų bibliotekų teikiamų mokamų paslaugų sąrašo patvirtinimo”.

28. Prieiga prie blogos fizinės būklės dokumentų gali būti ribojama tol, kol jie bus restauruoti.

29. Archyvinio fondo dokumentus biblioteka gali laikinai perduoti naudotis parodų organizatoriams parodos rengimo ir eksponavimo laikotarpiu ar viešosios informacijos rengėjams, jų funkcijų ar teisių perėmėjams bibliotekos nustatyta tvarka.

30. Už laikinai perduotų archyvinio fondo dokumentų saugumą, fizinę būklę ir jų grąžinimą bibliotekos vadovo nustatyta tvarka ir terminais atsako juos laikinai perėmę naudotis fiziniai ir juridiniai asmenys.

31. Archyvinio fondo dokumentus kultūrinių mainų ir kitais tikslais galima laikinai išvežti iš Lietuvos Respublikos teritorijos tik Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

VI SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

32. Už šių nuostatų laikymąsi atsako archyvinį fondą saugančių bibliotekų vadovai Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.
